

A TANÁRI FELELŐSSÉGÉRZET ÉS AZ ÉNHATÉKONYSÁG KÉRDŐÍV MŰKÖDÉSE PEDAGÓGUSOK ÉS PEDAGÓGUSJELÖLTEK KÖRÉBEN

T-18

**Mezei Tímea *, Fejes József Balázs **, Vígh Tibor **,
Szenczi Beáta ***, Rausch Attila ******

* Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

** Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet

*** Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

**** Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Kulcsszavak: tanári felelősségérzet; tanári énhatékonyság; pedagógusok; pedagógus-jelöltek

Neveléstudományi kontextusban a személyes felelősségérzetre vonatkozó kutatások leginkább a pedagógusokra fókuszálnak, és azt vizsgálják, mennyiben érzik a tanárok magukat felelősnek a munkájuk során várt kimenetek előidézésében, a nem vártak megakadályozásában (pl. Lauerman & Karabenick, 2011). Pedagógusok és pedagógus-jelöltek körében végzett vizsgálatok szerint a személyes felelősségérzet megbízhatóan mérhető a következő négy területen: felelősségérzet (1) a diákok motivációjáért, (2) a diákok teljesítményéért, (3) a diákokkal kialakított pozitív kapcsolatért, (4) a lehető legjobb oktatás nyújtásáért (Lauermann & Karabenick, 2013; Matteucci et al., 2017). A Lauermann és Karabenick (2013) által fejlesztett mérőeszközt széles körben alkalmazzák, többek között beavatkozások hatásvizsgálatához (pl. Lauermann & Berger, 2021; Matteucci & Guglielmi, 2014; Matteucci et al., 2017). A mérőeszköz fejlesztése során Lauermann és Karabenick (2013) a tanári felelősségérzetet a tanári énhatékonyságtól igyekezett elkülöníteni, ezért a felelősségérzet-skálának megfelelően azonos területeken megalkották az énhatékonyság-skálát is. Az énhatékonyságra vonatkozó állítások a pedagógusok képességeikkel kapcsolatos meggyőződéseire vonatkoznak. A kérdőíveknek magyar változata még nem létezik. Munkánk célja a Lauermann és Karabenick (2013) által megalkotott Tanári Felelősségérzet Kérdőív (TFK) és Énhatékonyság Kérdőív (ÉHK) magyar adaptációja, működésének vizsgálata pedagógusok (n=166) és pedagógusjelöltek (n=121) körében. Mind a TFK, mind az ÉHK 13 állítást tartalmaz az említett négy skálába rendezve. A pedagógusok online, míg a pedagógusjelöltek papíralapon töltötték ki a kérdőívet. A mérőeszköz validitását feltáró faktoranalízissel ellenőriztük, az eredeti mérőeszközök struktúrája a TFK (pedagógusok: KMO=0,88, pedagógusjelöltek: KMO=0,81) és az ÉHK (pedagógusok: KMO=0,81, pedagógusjelöltek: KMO=0,83) esetében is kirajzolódott. A kérdőívek reliabilitása a pedagógusok (TFK: Cronbach- α =0,88; ÉHK: Cronbach- α =0,84) és a pedagógusjelöltek mintáján (TFK: Cronbach- α =0,88; ÉHK: Cronbach- α =0,87), valamint az egyes skálák szintjén is megfelelő ($0,67 \leq \text{Cronbach-}\alpha \leq 0,94$). A kétmintás t-próba alapján szignifikáns a különbség ($p < 0,001$) a pedagógusok és a pedagógusjelöltek válaszai között a TFK-n az oktatás skála, az ÉHK-n a tanulók teljesítménye és az oktatás skálák vonatkozásában. Minden esetben a pedagógusjelöltek átlagai magasabbak. Mindkét részmintán a TFK és ÉHK esetében a diákok motivációjára és teljesítményére vonatkozó skálák átlagai a legalacsonyabbak, ami egybevág a nemzetközi tapasztalatokkal. Eredményeink alapján a pedagógusok és a pedagógus-jelöltek személyes felelősségérzete és énhatékonysága vizsgálható a TFK és ÉHK magyar verziójának négy skálájával, így a mérőeszköz alkalmazható a témával összefüggő jövőbeli kutatásokhoz, valamint a pedagógusok képzésében, továbbképzésben.

A 138400 számú projekt az Innovációs és Technológiai Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, az FK_21 „OTKA” Fiatalkutatói kiválósági pályázati program finanszírozásában valósult meg.